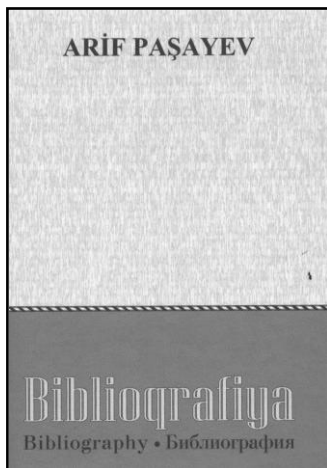


YENİ NƏŞRLƏR

**GÖRKƏMLİ ELM VƏ TƏHSİL XADİMİNİN
HƏYAT SALNAMƏSİ**

**Böyük Azərbaycan alimi
akademik Arif Paşayevə həsr olunmuş
bibliografiya ("Arif Mir Cəlal oğlu Paşayev:
bibliografiya". Bakı: "Şərq-Qərb" nəşriyyatı,
2011, 240 s.) haqqında**

Son zamanlar Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının elmi-mədəni həyatında nəzərəçarpan canlanma hiss olunur. Bu baxımdan MEA Mərkəzi Elmi Kitabxanasının səmərəli fəaliyyəti daha aydın görünür. Mərkəzi Elmi Kitabxananın 1964-cü ildən bəri "Azərbaycanın elm və mədəniyyət xadimləri" seriyası ilə hazırlayıb çap etdirdiyi universal xarakterli, geniş əhatəli retrospektiv şəxsi biblioqrafik vəsaitlər ölkəmizin biblioqrafik informasiya ehtiyatlarının çox mühüm tərkib hissəsi kimi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Müxtəlif elm sahələrində çalışan görkəmli alimlərin həyat və fəaliyyətinə həsr edilmiş səciyyəvi tərtib metodikasına malik çoxsaylı şəxsi göstəricilər həm zəngin biblioqrafik vəsaitlər içərisində özünəməxsus yer tutur, həm də cəmiyyətin biblioqrafik informasiya tələbatının ödənilməsində mühüm rol oynayır.

Bəllidir ki, hər bir görkəmli alim, hər bir tanınmış mütəxəssis öz sahəsinin parlaq təmsilçisi və elmi potensialı olduğundan onun qələmindən çıxan əsərlər əlaqədar sahə üzrə informasiya tələbatının və ehtiyacının ödənilməsi üçün lazım olan sənədlərin tərkib hissəsini təşkil edir. Belə vəsaitlərlə nəzərdə tutulan sahənin biblioqrafik informasiya təminatı sisteminin əsası qoyulur. Beləliklə, konkret bir sahənin nüfuzlu mütəxəssisləri haqqında şəxsi göstəricilərin ümumi məcmusu istifadəçilərin həmin sahəyə dair biblioqrafik informasiya tələbatlarının ödənilməsinə müsbət təsir göstərir.

Ənənəvi olaraq “Azərbaycanın elm və mədəniyyət xadimləri” seriyası ilə hazırlanmış, Dövlət Mükafatı laureatı, MEA-nın və bir sıra beynəlxalq akademiylərinin akademiki, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor Arif Paşayevin həyat və fəaliyyətinə həsr edilmiş belə mühüm biblioqrafik göstəricilərdən biri də bu yaxınlarda nəfis şəkildə, yüksək poliqrafik icrada işıq üzə görmüşdür.

Biblioqrafik göstəricinin tərtibçi-müəllifləri MEK-in direktoru, filologiya elmləri doktoru Aybəniz Əliyeva-Kəngərli və texnika elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Ənvər Həzərhanov, redaktorları isə MEK-in mütəxəssisləri Firəngiz Hüseynova və İsmət Səfərovdur.

“Arif Mir Cəlal oğlu Paşayev: biblioqrafiya” göstəricisinin ən üstün cəhətlərindən biri vəsaitdə əhatə olunan bütün materialların 3 dildə – Azərbaycan, rus və ingilis dillərində verilməsidir. Bu da qloballaşan dünyada Azərbaycan elminin nailiyyətlərinin beynəlxalq aləmin qabaqcıl ölkələrində yayılması baxımından əlverişli imkan yaradır. Azərbaycan elminin görkəmli nümayəndələrindən biri olan Arif Paşayevin həyat və yaradıcılığı haqqında aydın təsəvvür yaratmağa kömək edən bu biblioqrafik əsər sahə mütəxəssisləri üçün əvəzsiz informasiya mənbəyidir.

1000 nüsxə tirajla buraxılmış 240 səhifəlik biblioqrafiyanın strukturu məqsədyönlüdür və tərtibçi-müəlliflər akademik Arif Paşayevin həyat və fəaliyyətinin ən əsas məqamlarının ümumiləşdirilməsi, elmi yaradıcılığı və əsərləri haqqında məlumatın oxuculara çatdırılması üçün çox münasib yol tapmağı bacarmışlar.

Biblioqrafiyada akademik A.Paşayevin 1970-2009-cu illərdə Azərbaycan, rus, ingilis və digər dillərdə çap edilmiş monoqrafiyaları, dərsləkləri, dərslər vəsaitləri, elmi məqalələri, beynəlxalq simpozium və konfranslardakı çıxışlarının tezisləri, müəlliflik şəhadətnamələri və ixtira patentləri, bütövlükdə 533 ədəbiyyat öz əksini tapmışdır. Görkəmli alimin 40 ildən artıq yaradıcılıq dövrünü əhatə edən bu biblioqrafik göstəricidə çapdan çıxmış bütün əsərləri xronoloji qaydada sistemləşdirilmişdir.

Göstərici “Həyatı, elmi-pedaqoji və ictimai fəaliyyətinin əsas tarixləri”, “Alim ömrünün elmi təfəkkürə köklənmiş kodları” (müəllifi akademik Mahmud Kərimovdur), “Arif Mir Cəlal oğlu Paşayevin elmi, elmi-təşkilati və pedaqoji fəaliyyəti haqqında qısa очерк” (oçerkin müəllifi akademik Arif Mehdiyevdir), “Elmi əsərlərin biblioqrafiyası”, “İxtiralar və müəlliflik şəhadətnamələri”, “Patentlər”, “Aspirant və dissertantlara elmi rəhbərlik”, “Həyatı və yaradıcılığı haqqında” bölmələrindən, eləcə də “Veblioqrafiya”, “Əsərlərin əlifba göstəricisi”, “Müştərək müəlliflərin əlifba göstəricisi”, “Haqqında yazan müəlliflərin əlifba göstəricisi” adlı köməkçi aparatdan ibarətdir.

Bibliografiyanın əvvəlində özünə yer alan “Həyatı, elmi-pedaqoji və ictimai fəaliyyətinin əsas tarixləri” bölməsində akademik A.Paşayev haqqında geniş informasiya verilmişdir. Görkəmli alimin həyatının və yaradıcılıq taleyinin ayrı-ayrı mərhələləri ilə maraqlanan tədqiqatçılar və digər oxucular bu bölmədən mükəmməl məlumat almaq, onun keçdiyi mənalı ömür yolunu izləmək imkanı qazana bilirlər. Bu bölmədəki materialların xronoloji ardıcılıqla yerləşdirilməsi alimin həyat və fəaliyyətini diqqətlə izləmək, elmi-pedaqoji yaradıcılıq yollarında baş verən bütün prosesləri hərtərəfli izləmək imkanı verir.

Bibliografik göstəricinin əvvəlində verilmiş 2 mühüm məqalə də diqqəti cəlb edir. Onlardan biri Azərbaycan MEA-nın prezidenti, akademik Mahmud Kərimovun “Alim ömrünün elmi təfəkkürə köklənmiş kodları” məqaləsi, digəri isə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının sədri, akademik Arif Mehdiyevin qısa öçerkidir. Bu materiallarda akademik A.Paşayevin həyat və fəaliyyətinin əsas məqamları, elmi, elmi-təşkilati və pedaqoji fəaliyyəti geniş işıqlandırılmışdır. Onların yazılarında tanınmış alim A.Paşayevin zəngin elmi yaradıcılığı, Azərbaycan elminə gətirdiyi yeniliklər, kəşf və ixtiraları yüksək elmi səviyyədə təhlil edilmiş, oxucular üçün mühüm əhəmiyyət daşıyan çox qiymətli faktlar və məlumatlar öz əksini tapmışdır. Yüksək elmi araşdırmalar, tədqiq və təhlillər əsasında ümumiləşdirilmiş bu materiallardan bir daha təsdiqləyir ki, akademik Arif Paşayev Azərbaycan elminə və texnikasına mühüm töhfələr vermiş, elmi dövrüyyəyə bir çox yeniliklər daxil etmiş, xalq təsərrüfatının ayrı-ayrı sahələri üçün böyük təsərrüfat əhəmiyyəti kəsb edən müasir cihazlar yaratmağa nail olmuşdur.

Oxuculara daha ətraflı məlumat vermək üçün göstəricinin həmin bölməsindəki materiallara qısaca nəzər salaq. Bibliografiyadan aydın olur ki, 1934-cü ildə görkəmli yazıçı-pedaqog Mir Cəlalin ailəsində doğulub boya-başa çatan Arif Paşayev 1941-1951-ci illərdə Bakı şəhərindəki 164 saylı orta məktəbdə təhsil almışdır. O, orta məktəbi bitirən kimi Moskva Elektrotexnika Rabitə İnstitutuna daxil olmuş, sonra təhsilini Odessa Elektrotexnika Rabitə İnstitutunda davam etdirmişdir. 1957-ci ildə ali təhsilini radiofizika ixtisası üzrə bitirərək Bakı Dövlət Universitetində laborant kimi əmək fəaliyyətinə başlamış, 1959-cu ildən Azərbaycan MEA-nın Fizika İnstitutunun astrofizika bölməsinə keçmişdir.

Arif Paşayev 1960-1964-cü illərdə Moskvada “QİREDMET” İnstitutunda aspirant olmuş, 1966-cı ildə isə “Yüksək və ifratyüksək tezliklərdə yarımkeçiricilərin parametrlərini ölçmək üçün kontaktsiz üsul və cihazların işlənməsi” mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə edərək, texnika elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almışdır.

Həmin vaxtdan o, yarımkeçirici materialların elektrofiziki parametrlərini kontaktsiz ölçmək üçün cihazlar, maşınqayırma məmulatına nəzarət üçün cərəyan burulğanlarından istifadə edən qurğular, mikrominiatur dəqiq çeviricilər yaradıb seriya ilə istehsalat buraxmışdır. Bu qurğular hazırda dünyanın bir çox elm mərkəzlərində, gəmiqayırma, maşınqayırma, hərbi sənaye və digər istehsalat sahələrində müvəffəqiyyətlə tətbiq olunur. Alimin əldə etdiyi elmi nəticələrin bir çoxu ixtira səviyyəsində işlənərək beynəlxalq sərgi və müsabiqələrdə qızıl və gümüş medallar almış, diplomlara layiq görülmüş, bir sıra sənaye müəssisələrində tətbiq edilmişdir.

Elmi axtarışlarını uğurla davam etdirən Arif Paşayev 1978-ci ildə “Yarımkeçiricilərin tədqiqində qeyri-dağdııcı üsulların fiziki əsasları, inkişaf prinsipləri və tətbiqi perspektivləri” mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müvəffəqiyyətlə müdafiə edərək fizika-riyaziyyat elmləri doktoru alimlik dərəcəsinə layiq görülmüşdür.

Görkəmli alim 1971-1996-cı illərdə Azərbaycan MEA-nın Fizika İnstitutunda Zədəsiz ölçmə və nəzarətin fiziki üsulları laboratoriyasına rəhbərlik etmiş, yüksək və ifratyüksək tezlikli diapazonlarda materialların zədəsiz tədqiqatlarının fiziki əsaslarını hazırlamış, bu sahədə yeni istiqamətlərin yaradılması və onların tətbiqi ilə probleminin həllinə böyük əmək sərf etmişdir.

Elmi axtarışlarının əsas istiqaməti yarımkeçiricilər fizikası və texnikası olan Arif Paşayev ilk dəfə yarımkeçirici materialların elektrofiziki parametrlərinin kontaktsiz ölçülməsi üsullarının elmi əsaslarını işləmiş və bu üsulları reallaşdıran elmi cihazlar yaratmışdır.

Bibliografik vəsaitdə göstəriləyi kimi, akademik Arif Paşayev 1996-cı ildən indiyədək “Azərbaycan Hava Yolları” Dövlət Konserni Milli Aviasiya Akademiyasının rektorudur. Onun rəhbərliyi ilə akademiya tədris prosesi, elmi-metodik işlər yüksək səviyyədə təşkil edilmiş, yeni kafedra və ixtisaslar açılmış, burada ilk dəfə Azərbaycan dilində təhsilin aparılmasına başlanılmışdır. Akademiyanın ərazisində yeni tədris korpusu, müasir tələblərə cavab verən idman kompleksi, tələbə yataqxanası, mehmanxana və s. binalar inşa edilmişdir.

Akademik Arif Paşayevin rəhbərliyi ilə Milli Aviasiya Akademiyasının elmi fəaliyyəti buradakı dozimetrlərin, pilotsuz uçan aparatların, minaların axtarılması və zərərsizləşdirilməsi üzrə radioidarəolunan robotların, radiotexniki təminat obyektlərinin texniki vəziyyətinə avtomatlaşdırılmış nəzarət sistemlərinin yaradılmasına və s. yönəldilmişdir.

Bütün bu uğurların nəticəsi kimi Milli Aviasiya Akademiyası Dövlət-lərəarası Aviasiya Komitəsinin qərarı ilə “Mülki Aviasiya ali təhsil müəssisəsi” sertifikatına layiq görülmüş və Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatının ali təhsil müəssisələrinin siyahısına daxil edilmişdir.

Son zamanlar Milli Aviasiya Akademiyasının “Aviacihaz” Xüsusi Konstruktor-Texnoloji Bürosunda geniş elmi-tədqiqat, təcrübi-konstruktor işləri aparılaraq yeni, mütərəqqi, qeyri-kimyəvi üsul ilə gümrəhləşdirici və dezinfeksiyaedici qaz – ozon istehsal edən səmərəli qurğular yaradılmış və bunların orijinallığı beynəlxalq patentlərlə təsdiqlənmişdir. Bu cihazlar təbabətdə tərəvətli hava şəraitinin yaradılması, müalicə, dezinfeksiya və sterilizə, kənd təsərrüfatında toxumların əkindən qabaq emalı, içməli suyun zərərvericilərdən təmizlənməsi və saflaşdırılması, otaqlarda sağlamlaşdırıcı mikroiqlimin yaradılması və s. məqsədlər üçün istifadə edilir. Bu cihazlar müvəffəqiyyətlə “AZAL” Azərbaycan Hava Yolları Dövlət Konsernində, Heydər Əliyev adına Hava Limanının ofis və otaqlarında, “Aeronaviqasiya” müəssisəsinin uçuşu idarəetmə mərkəzində sağlamlaşdırıcı mikroiqlimin yaradılması məqsədilə işlədilir.

Belə bir fakt da təqdirəlayiqdir ki, akademik Arif Paşayevin rəhbərliyi ilə dünyada ilk dəfə işlənib hazırlanmış “Təyyarə salonlarının dezinfeksiyası üçün ozonlaşdırma üsulu və qurğusu”na İsveçrədə PCT Beynəlxalq Patent Təşkilatının patenti verilmişdir.

Akademik Arif Paşayevin rəhbərliyi ilə Milli Aviasiya Akademiyası, AMEA-nın Təcrübə-Sənaye Zavodu və “Zeytun” Elm-İstehsalat Müəssisəsi birgə yüksək elektrik izolyasiyalı, korroziyaya və rütubətə davamlı, səs dalğalarının yayılması üçün şəffaf kipləndirici olan yeni poliefiruretan əsaslı lak-kompaundun, aviasiya təyinatlı aşağı temperaturu sürtkü materialları və hidravlik mayelərin, həlledicilərin istehsalı texnologiyasını işləmişdir. Alınan nailiyyətlərin orijinallığı, ilkinliyi Azərbaycanın və Rusiya Federasiyasının patentləri ilə təsdiqlənmişdir.

İşlənmiş yeni texnologiya əsasında qurulmuş pilot və təcrübə qurğularında alınan yeni maddələr həm ölkəmizdə, həm də Ukrayna və Qazaxıstan respublikalarında istifadə olunur.

Olduqca qürurverici hadisədir ki, akademik Arif Paşayevin rəhbərliyi ilə dünyada ilk dəfə həm yaşıl, həm də yetişmiş zeytunun ekoloji cəhətdən təmiz, iqtisadi cəhətdən səmərəli elektrik üsulu ilə emalı və konservləşdirilməsi texnologiyası işlənmiş, bir neçə müasir qurğu yaradılmış və istehsalat bazasının layihəsi hazırlanmışdır. Bu üsulla işlənmiş qurğulara Azərbaycan Respublikası və Rusiya Federasiyasının patentləri alınmışdır.

Milli Aviasiya Akademiyasında elmi işlər və mütəxəssis hazırlığının müasir səviyyəsi nəinki “AZAL” üçün yüksək ixtisaslı, səriştəli kadrların hazırlanmasına, hətta beynəlxalq aviasiya təşkilatlarının da səriştəli mütəxəssislərlə təmin edilməsinə və aviasiyada istifadə olunan nadir cihazların yaradılmasına imkan verir.

Akademik Arif Paşayev ölkəmizdə aviasiya təhsilinin müasir səviyyədə inkişafına gərgin əmək sərf edən, gənc nəslin təlimini və yüksək vətənpər-

vərlik ruhunda tərbiyəsini həmişə diqqətdə saxlayan qayğıkeş rəhbər, səmimi insan və təəssübkeş məsləhətçidir.

Bibliografiyada aydın ifadə olunduğu kimi, son vaxtlar Azərbaycanda kosmik sənayenin inkişafına xüsusi diqqət yetirilir. Qeyd edək ki, ölkə prezidenti bununla əlaqədar olaraq 4 noyabr 2008-ci ildə “Azərbaycan Respublikasında kosmik sənayenin yaradılması və telekommunikasiya peykinin orbitə çıxarılması haqda”, 17 avqust 2009-cu ildə “Kosmik sənayenin yaradılması və inkişafı Dövlət Proqramının təsdiqlənməsi haqda” sərəncamlar imzalamışdır. Dövlət Proqramının əsas hissələrindən biri telekommunikasiya peykinin orbitə çıxarılmasıdır. Bu məqsədlə də dövlət başçısının müvafiq sərəncamı ilə “Azərkosmos” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti yaradılmışdır. Bununla bağlı təşkil edilən Kosmik Məsələlər üzrə Şurasının məqsədi sərəncamdan irəli gələn tapşırıqların həlli, kosmik sənayenin yaradılması və burada beynəlxalq təcrübədən uğurla istifadə olunması, kosmik fəaliyyət sahəsində qabaqcıl təcrübənin və elmi-texniki nailiyyətlərin öyrənilməsi, bu sahədə səmərəli təkliflərin hazırlanması və dövlət siyasətinin reallaşdırılmasıdır. Azərbaycanın Kosmik Məsələlər üzrə Şurasının ilk sədri vəzifəsinə isə akademik Arif Paşayev seçilmişdir.

Ümumiyyətlə, bibliografik göstəriciyə akademik Arif Paşayevin həyat və fəaliyyətinin əsas tarixləri ilə bağlı daxil edilmiş materiallar onun elmi fəaliyyətinin ardıcılıqla öyrənilməsinə kömək etməklə bərabər, alimin eyni zamanda görkəmli elm və təhsil təşkilatçısı, ictimai xadim və rəhbər olduğunu bir daha təsdiqləyir.

Elə bütün bu müsbət keyfiyyətləri nəzərə alan akademik Mahmud Kərimov bibliografiyanın əvvəlində dərc olunmuş məqaləsində çox haqlı olaraq yazır: “Akademik Arif Paşayevin ideyaları və şəxsiyyəti müstəqil respublikamızda müasir təhsil və elmi-tədqiqat işlərinin inkişaf etdirilməsinə böyük töhfələr verməkdə davam edir. Geniş elmi maraq dairəsi, verdiyi ideyaların fundamentallığı və orijinallığı onu nəinki Azərbaycanda, hətta ümumbəşəri elmi ictimaiyyətin ön sırasında görməyə əsas verir”.

Bibliografik göstəricinin əsas bölmələrindən biri olan “Elmi əsərlərin bibliografiyası” bölməsində akademik Arif Paşayevin 1970-2009-cu illərdə Azərbaycan, rus və ingilis dillərində çapdan çıxmış 390 adda kitab, monoqrafiya, dərslik, dərs vəsaiti və elmi məqalələri xronoloji qaydada öz əksini tapmışdır. Bölmədən aydın olur ki, alimin İ.Baxşiyevlə birlikdə yazdığı ilk kitabı 1970-ci ildə “Maarif” nəşriyyatında buraxılmış 70 səhifədən ibarət “Məktəbli – radio həvəskarı” adlanır. Bu kitabçada elementar şəkildə radiotexnikanın və radioelektronikanın əsasları izah olunmuşdur.

Bu bölmə oxucuya akademik elmi yaradıcılığının sadədən mürəkkəbə, ilk məqaləsindən dərin elmi tədqiqatlara qədər keçdiyi inkişaf yolunu pillə-pillə, mərhələ-mərhələ izləmək imkanı verir. Oxucular burada mükəmməl

elmi məlumatlarla, mühüm mənbələrlə tanış olur və onlara lazım olan tədqiqatları seçə bilirlər.

Bölmə vasitəsilə alimin Bakıda, İstanbulda, Ankarada, Moskvada, Milanda, Riqada, Kiyevdə, Sidneydə, Vilynüsə və başqa şəhərlərdə elmi məcmuələrdə dərc olunmuş əsərlərini müəyyənləşdirmək mümkündür. Bu bölmə eləsə də kademik Arif Paşayevin rus və ingilis dillərində yaradıcılığı ilə maraqlanan istifadəçilər üçün mühüm informasiya mənbəyidir.

Bibliografik göstəricinin “İxtiralar və müəlliflik şəhadətnamələri” bölməsində görkəmli alimin 24 ixtira və müəlliflik şəhadətnaməsi, “Patentlər” bölməsində isə 37 patenti barədə bibliografik yazılar toplanmışdır. Bu maraqlı bölmədən öyrənirik ki, A.Paşayev özünün ilk ixtirasına müəlliflik şəhadətnaməsini 1974-cü ildə, ilk patentini isə 2000-ci ildə almışdır. Bölmə alimin texniki yaradıcılığında baş verən yeniliklər, nailiyyətlər, kəşflər, ixtira etdiyi cihazlar və qurğular barədə elmi ictimaiyyətə yığcam məlumat verməsi baxımından dəyərlidir. Gərgin alim əməyinin uğurlu nəticəsi kimi meydana çıxan bu ixtiralar, müəlliflik şəhadətnamələri və patentlər Azərbaycanın milli ixtiraçılıq sərvətinə böyük töhfə sayıla bilər.

Bu baxımdan akademik Arif Mehdiyevin bibliografik göstəricidə yazdığı bu fikirlər çox təqdirəlayiqdir: “A.M.Paşayevin tədqiqatlarının əsas hissəsi yeni cihazların yaradılmasına, mövcud cihazların təkmilləşdirilməsinə, müxtəlif fiziki kəmiyyətlərin ölçülməsinin yeni metodlarla işlənilməsinə yönəldilmişdir”.

Ümumiyyətlə, bibliografik göstəricidən aydın olur ki, 1989-cu ildə Azərbaycan MEA-nın müxbir üzvü, 2001-ci ildə həqiqi üzvü seçilən akademik Arif Paşayev 400-dən artıq elmi əsərin, 20-dən artıq kitabın, dərslinin, dərs vəsaitinin və monoqrafiyanın, 60-dan artıq ixtira və patentin müəllifidir.

Bibliografiyadan öyrənirik ki, akademik Arif Paşayevin elmi-pedaqoji fəaliyyətində elmi kadrların hazırlığı ayrıca yer tutur. Bibliografik göstəricinin “Aspirant və dissertantlara elmi rəhbərlik” bölməsindən göründüyü kimi alim gərgin elmi-tədqiqat işi aparmaqla yanaşı, yüksək ixtisaslı kadr hazırlığı sahəsində də mühüm uğurlara nail olmuşdur. Belə ki, onun elmi rəhbərliyi və məsləhətçiliyi ilə 10-dan çox aspirant, dissertant və doktorant namizədlik və doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. Akademik eyni zamanda Azərbaycanla yanaşı Rusiya, Ukrayna, Latviya və Estoniyada müdafiə olunmuş bir çox doktorluq dissertasiyaları üzrə rəsmi opponent kimi çıxış etmişdir.

Əlbəttə, hər bir alimin və mütəxəssisin səmərəli fəaliyyəti qiymətləndiriləndə o, daha böyük işgüzarlıqla və daha yüksək şövqlə çalışmağa səy göstərir. Bu baxımdan akademik Arif Paşayevin Azərbaycan və dünya elmini zənginləşdirən araşdırmaları həm ölkəmizdə, həm də respublikamızın hüdudlarından kənarında layiqincə dəyərləndirilmişdir. Belə ki, görkəmli alim hələ

1991-ci ildə avtonom hidroakustika informasiya sisteminin yaradılması sahəsində kompleks işlərinə görə Azərbaycan Respublikasının Dövlət mükafatına, fizika sahəsindəki yüksək nailiyyətlərinə görə “SSRİ ixtiraçısı” medalına, akademik Y.Məmmədəliyev adına medala layiq görülmüşdür.

Sonralar akademik Arif Paşayevin mükafatları sırasına İngiltərə Beynəlxalq Bioqrafiya Mərkəzinin “Qızıl medal”ı, “VEKTOR” Beynəlxalq Elm Mərkəzinin “XXI əsrin tanınmış alimi” beynəlxalq diplomu, Beynəlxalq Elmlər Akademiyasının “Qızıl döş nişanı”, Beynəlxalq Mühəndislik Akademiyasının “Qızıl medal”ı, Ümumdünya Əqli Mülkiyyət Təşkilatının “Qızıl medal”ı, “Dədə Qorqud” Milli Fondunun “Dədə Qorqud” mükafatı, “Azərbaycan dünyası” jurnalının “Vətən övladı” qızıl medalı, Təhsil Nazirliyinin “Azərbaycanın qabaqcıl təhsil işçisi” diplomu və medalı, Rusiya Elmlər Akademiyasının P.L.Kapitsa adına qızıl medalı, Ukraynanın “Şərəf və ləyaqət” qızıl ulduzu, Ukrayna Milli Aviasiya Universitetinin “Böyük Qələbə” ordeni, Dövlətlərarası Aviasiya Komitəsinin “Qızıl medal”ı və s. əlavə olunmuşdur.

Azərbaycanda elmin və təhsilin inkişafında yüksək xidmətləri olan akademik Arif Paşayev 2004-cü ildə ölkə prezidentinin fərmanı ilə “Şöhrət” ordeni, 2009-cu ildə isə Vətənimizin daha bir yüksək mükafatı – “Şərəf” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Bütün bu faktlar barədə biblioqrafik göstəricidə kifayət qədər əhatəli məlumat verilmişdir.

Biblioqrafiyadan aydın olur ki, akademik Arif Paşayev Dövlətlərarası Aviasiya Komitəsi nəzdində aviasiya mütəxəssislərinin hazırlanması üzrə Əlaqələndirmə Şurasının, Azərbaycan Respublikası Ali Attestasiya Komissiyasının Ekspert Şurasının, Tbilisi Texniki Universitetində Ərazi Şurasının üzvü, Azərbaycan MEA-da cihazqayırma üzrə Elmi Şuranın sədri, Azərbaycan Milli Aerokosmik Agentliyi və Milli Aviasiya Akademiyası nəzdində birləşmiş ixtisaslaşdırılmış şuranın həmsədridir.

Azərbaycan MEA-nın həqiqi üzvü olan Arif Paşayev eyni zamanda Beynəlxalq Nəqliyyat, Beynəlxalq Mühəndislik, Beynəlxalq Ekoenergetika, Beynəlxalq Elmlər, Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma akademiyalarının akademiki, bir sıra universitetlərin fəxri doktoru və professorudur.

Biblioqrafik vəsaitdən istifadəni asanlaşdırmaq məqsədilə göstəriciyə “Veblioqrafiya”, “Əsərlərin əlifba göstəricisi”, “Müştərək müəlliflərin əlifba göstəricisi”, “Haqqında yazan müəlliflərin əlifba göstəricisi” kimi köməkçi aparat tərtib edilmişdir. Bu köməkçi aparatı tərtib etməkdə əsas məqsəd daxildə xronoloji ardıcılıqla düzülmüş materialların əlifba qaydası ilə tez tapılmasına yardım etməkdən, alimin müxtəlif dillərdə nəşr olunmuş əsərlərini daha tez müəyyənləşdirməkdən, haqqında yazmış müəlliflər haqqında informasiya almaqdan ibarətdir.

Göründüyü kimi, akademik Arif Mir Cəlal oğlu Paşayevin elmi, pedaqoji, ictimai fəaliyyəti haqqında mükəmməl məlumat verən bu bibliografik vəsait müvafiq sahənin bibliografik informasiya təminatında mühüm rol oynayacaqdır. Ümumiyyətlə, yeni göstərici Azərbaycanın zəngin bibliografik sərvəti içərisində mühüm yer tutmaqla yanaşı, texniki elimlərin bibliografik informasiya təminatında xüsusi əhəmiyyətə malik olan vəsaitlərdən biri kimi olduqca dəyərlidir.

Abuzər XƏLƏFOV

Əməkdar elm xadimi, BMT yanında

Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma

Akademiyasının akademiki,

Bakı Dövlət Universiteti

Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri,

tarix elmləri doktoru, professor

Knyaz ASLAN

pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru,

dosent